

VÝSTAVBA Z PLÁTŮ

Tato technika buduje tvar z plátů rovných, různým způsobem tvarovaných nebo svinutých. Tímto způsobem výstavby můžeme vytvářet poměrně komplikovaná díla. Jednotlivé části plastiky spojujeme výše uvedeným způsobem. Plát můžeme vytvořit vyválením hroudy hlíny na podložce pokryté látkou, válečkem na nudle, roztlačením dlaní, tlúčením pěstí, házením či vtlačením menších kusů hlíny na podložku, zarovnáním cidlinou a následným rozválením. U menších rozměrů plátu můžeme pouze rozválet hroudu hlíny. Aby se plát nebortil, je dobré ho nechat mírně zavadnout. Při práci ve škole, která je zpravidla limitována dvěma vyučovacími hodinami, může být ztuhnutí plátu problém, proto je důležité si práci promyslet a dobře časově rozvrhnout. Začínajícím (mladším) žákům je dobré naplánovat zpočátku hry s plátem (ohýbání, mačkání, trhání, svinování), později je možné zařadit menší práce jednoduchého tvaru, tam borcení hrozí méně, neboť vzhledem k výšce je tloušťka stěny relativně větší a stěny se neprohýbají, nepronášejí...Popřípadě pomůžeme mladším žákům lepené plochy přidržit apod. Vhodné jsou cca od devíti let i kompoziční etudy.

Pokud je třeba mít tloušťku plátu pravidelnou, používáme vodicích lišt, které položíme na dvě rovnoběžné strany podél zhruba vyváleného plátu (vzdálenost vodicích lišt musí být menší než šířka válečku). Válečkem přejíždíme po vodicích lištách a stlačujeme tak plát hlíny mezi lištami na tloušťku, která je stejná jako síla lišty. U volné spontánní práce dětí nejsou vodicí lišty potřeba. Do připraveného plátu vyřezáváme potřebné tvary (nejlépe podle připravené šablony) kuchyňským nožem (prořezávání otvorů jde nejlépe starým vyřazeným skalpelem). Vyřezané části necháme mírně zavadnout a pak je sestavujeme a lepíme k sobě.

Dílo vytvořené z plátu může mít podobu:

- volné plastiky,
- reliéfu,
- nádoby.

Kachel

Závěsný kachel představuje reliéfní práci (viz pojmosloví). Pracuje s hloubkami, výškami, otvory, strukturou povrchu.

- **Stužkový** (šňůrkový) kachel dotváří plochu plátu kresbou pomocí slabého válečku, vychází z kresebné zkušenosti a je blízký i malým dětem. Je samozřejmě vhodný i pro mladší žáky II. stupně základní školy.
- **Prořezávaný** kachel pracuje s prořezanými otvory, může být doplněn o rytí nebo jiné reliéfní dotvoření povrchu (vtlačení struktury, například juty). Je třeba dbát na velmi pomalé sušení, v úzkých plochách mezi otvory snadno praská.
- **Modelovaný** kachel klasickým způsobem na plát modeluje, žáci přidávají kousky hlíny, tvarují špachtlemi, odebírají očky.

Volná plastika, či spíše keramický prostorový objekt, vzniká z plátů stáčených do válců, trychtýřů, slepovaných pravoúhlých prostorových tvarů. Doplněna může být o tvary vzniklé jinými postupy. Volná plastika je určena k pohledu ze všech stran. Nutné je průběžné otáčení prací.

Nápady pro školní praxi:

- reliéfní práce vycházející z plátu: motýl, ryba, pohádková postava, můj hrdina...;
- výtvarné hry s plátem, tvarování – kompoziční etudy na tvarování, stáčení plátu, deformace; slepování objektu z menších tvarů vytvořených tvarováním plátu (roury, trychtýře...);
- kompozice z tvarů vyříznutých podle šablon: kontury rukou (případně i s předloktím) následně tvarované (siluety profilu lidské hlavy, stylizované figury); u práce s listy lze využít listu nejen jako šablony, ale i vtlačeného reliéfu – velká plochá mísa, kompozice listů;
- tvary (například čtverec vyříznutý z plátu) vytvarujeme, vložíme do nádoby a necháme zavadnout;
- předměty, které nás obklopují: nákupní tašky (přezky a drobné detaily dotvoříme modelací a přilepíme šlikrem), budík (volný přepis předmětu – detaily ciferníku přilepíme na plát ještě před uzavřením tvaru), hodiny – možno doplnit o hodinový strojek, řez dortu popřípadě celý dort ...

Poznámky:

Místo válečku na nudle se v keramických dílnách používají také skleněné lahve zasunuté v punčoše. To je na ZŠ vzhledem k bezpečnosti práce nevhodné.

U prostorových prací z plátů je nutné důkladné spojení, zatmelení a zaretušování spojů. Pokud by práce příliš rychle schnula, mohlo by dojít ke značné deformaci tvaru, v případě velkých tvarů až k potrhání.

Kachel má sklony se při schnutí kroutit. Sušíme pomalu a na několika místech ho zatížíme (štůsek novin, předměty, které jsou při ruce). Prořezávaný kachel v úzkých místech často praská, nutné je velmi pomalé schnutí.